

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu **B.**, so sídlom v K., proti žalovanej **H. S.**, naposledy bývajúcej v K., **o zaplatenie 2 405,68 € s príslušenstvom**, vedenej na Okresnom súde Košice II pod sp. zn. 18 Ro 44/2012, o dovolaní žalobcu proti uzneseniu Krajského súdu v Košiciach z 29. novembra 2012 sp. zn. 4 Co 136/2012, takto

r o z h o d o l :

Z r u š u j e uznesenie Krajského súdu v Košiciach z 29. novembra 2012 sp. zn. 4 Co 136/2012 a uznesenie Okresného súdu Košice II zo 14. júna 2012 č.k. 18 Ro 44/2012-20 a vec vracia Okresnému súdu Košice II na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Žalobou z 30. januára 2012 o náhradu škody spôsobenej trestným činom sa žalobca domáhal vydania platobného rozkazu voči žalovanej vo výške 2 405,68 € s príslušenstvom. Uviedol, že si nárok uplatňuje z titulu náhrady škody, ktorá mu mala vzniknúť tým, že žalovaná užívala byt žalobcu č. X. bez platnej nájomnej zmluvy. Žalobca k návrhu pripojil aj rozsudok Okresného súdu Košice II z 23. novembra 2011, sp. zn. 5 T 63/2011, ktorým bola žalovaná okrem iného uznaná za vinnú zo spáchania prečinu neoprávneného zásahu do práva k domu alebo nebytovému priestoru podľa ust. § 218 ods. 1 a ods. 3 písm. a/ Trestného zákona, ktorého sa dopustila tým, že od 14. novembra 2007 protiprávne užívala vyššie uvedený byt žalobcu, čím takto svojím konaním spôsobila žalobcovi škodu vo výške 5 930,25 €. Predmetným rozsudkom bol tiež žalobca odkázaný, aby si náhradu škody spôsobenej trestným činom uplatnil v občianskom súdnom konaní.

Okresný súd Košice II výzvou z 5. marca 2012, ktorá bola žalobcovi doručená 6. marca 2012, v súlade s ust. § 5 ods. 1 písm. a/ zákona č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch v znení neskorších predpisov v spojení s položkou 1 písm. a/ Sadzobníka súdnych poplatkov, ktorý tvorí prílohu zák. č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov vyzval žalobcu na zaplatenie súdneho poplatku za návrh na začatie konania vo výške 144 € v lehote 10 dní odo dňa doručenia výzvy. Žalobca bol zároveň poučený o následku nezaplatenia súdneho poplatku - zastavení konania podľa ust. § 10 zák. č. 71/1992 Zb.

Na vyššie uvedenú výzvu reagoval žalobca podaním z 8. marca 2012, v ktorom uviedol, že súdny poplatok nezaplatil preto, lebo podľa ust. § 4 ods. 2 písm. i/ zákona č. 71/1992 Zb. je oslobodený od súdneho poplatku, keďže si uplatňuje právo na náhradu škody spôsobenej trestným činom. Žalobca pritom poukázal na vyššie uvedený rozsudok Okresného súdu Košice II z 23. novembra 2011 sp. zn. 5 T 63/2011.

Okresný súd Košice II uznesením zo 14. júna 2012 č.k. 18 Ro 44/2012-20 konanie zastavil. Svoje rozhodnutie odôvodnil poukazom na ustanovenie § 10 ods. 1 prvá a druhá veta zákona č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatkoch za výpis z registra trestov, lebo žalobca napriek výzve súdu z 5. marca 2012, ktorá mu bola doručená 6. marca 2012, súdny poplatok za návrh na začatie konania vo výške 144 € v určenej lehote 10 dní odo dňa doručenia výzvy nezaplatil a o následkoch nezaplatenia poplatku – zastavení konania podľa ustanovenia § 10 citovaného zákona, bol poučený. Ďalej uviedol, že pokiaľ žalobca v podaní doručenom súdu 9. marca 2012 namietal, že podľa jeho názoru je v konaní od platenia súdnych poplatkov oslobodený podľa ustanovenia § 4 ods. 2 písm. i/ zákona č. 71/1992 Zb., keďže si uplatňuje právo na náhradu škody spôsobenej trestným činom uzavrel, že uvedené oslobodenie od súdnych poplatkov sa vzťahuje len na nárok na náhradu škody, resp. nemajetkovej ujmy spôsobenej trestným činom, nevzťahuje sa, ale na nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia o čo v prejednávanej veci ide.

Na odvolanie žalobcu Krajský súd v Košiciach uznesením z 29. novembra 2012 sp. zn. 4 Co 136/2012 napadnuté uznesenie potvrdil. V odôvodnení uviedol, že postup súdu prvého stupňa, keď následne pre nesplnenie si poplatkovej povinnosti žalobcom konanie zastavil, zodpovedá zákonu. Žalobca nesplnil podmienku stanovenú zákonom (ustanovenie § 4 ods. 2 písm. i/ zákona č. 71/1992 Zb. v znení neskorších predpisov) na osobné oslobodenie od súdneho poplatku, a bol preto povinný súdny poplatok zaplatiť. V skutkovom odôvodnení

žaloby uvedené neoprávnené užívanie bytu žalovanou a neplatenie za toto užívanie zakladá totiž, ako správne uzavrel súd prvého stupňa, nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia (majetkového prospechu získaného plnením bez právneho dôvodu), ktoré je v platnej právnej úprave konštruované ako záväzkový vzťah medzi tým, kto sa na úkor iného obohatil a tým, na úkor koho sa niekto obohatil. Ďalej uviedol, že na správnosti tohto záveru nemôže nič zmeniť, ani tá skutočnosť, že žalobca si nárok na vydanie žalovanou získaného majetkového prospechu uplatnil ako poškodený v rámci adhézneho konania, resp. že bol rozsudkom v trestnej veci žalovanej so svojim nárokom odkázaný na konanie vo veciach občianskoprávných. Pokiaľ totiž zákonodarca v ust. § 4 ods. 2 písm. i/ zákona č. 71/1992 Zb. osobné oslobodenie koncipoval len pre navrhovateľa v konaní o náhradu škody alebo nemajetkovej ujmy, t.j. nie aj o vydanie bezdôvodného obohatenia, nemožno takto upravené osobné oslobodenie rozšíriť aj na vydanie bezdôvodného obohatenia, a to aj napriek tomu, že bolo získané trestnou činnosťou. Z týchto dôvodov odvolací súd potvrdil napadnuté uznesenie súdu prvého stupňa ako vecne správne (§ 219 ods. 1 O.s.p.).

Uvedené uznesenie odvolacieho súdu napadol žalobca dovolaním, v ktorom namietal, že mu postupom odvolacieho súdu, ako aj súdu prvého stupňa bola odňatá možnosť konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O.s.p.) Uviedol, že súdy svojim konaním znemožnili žalobcovi pokračovať v konaní a vec žalobcu nebola súdom vôbec prejednaná. Mal za to, že nie je možné konanie zastaviť len z dôvodu, že súd bez ďalšieho posúdil sumu, ktorej zaplata sa žalobca domáha ako bezdôvodné obohatenie bez toho, aby vec prejednal, umožnil žalobcovi konať pred súdom a uplatniť jeho nárok na náhradu škody s ktorým bol odkázaný na občianske súdne konanie. Bol toho názoru, že takýmto postupom, keď súd bez ďalšieho posúdil nárok ako bezdôvodné obohatenie, v podstate predčasne rozhodoval vo veci samej a účastníkovi svojim postupom tak odňal možnosť konať pred súdom. Uviedol, že trvá na tom, že správne žiada, aby súd rozhodol o náhrade škody spôsobenej trestným činom a v tomto konaní je od platenia súdnych poplatkov oslobodený. Vzhľadom na uvedené navrhol, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky ako dovolací súd uznesenia súdov nižšieho stupňa zrušil a vec vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podal včas žalobca v súlade s § 241 ods. 1 veta druhá O.s.p., bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 3 O.s.p.) skúmal, či tento opravný prostriedok smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému ho zákon pripúšťa.

Dovoláním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O.s.p.).

V prejednávanej veci dovolanie smeruje proti uzneseniu. Uznesenia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v § 239 ods. 1 a 2 O.s.p. Podľa § 239 ods. 1 O.s.p. je dovolanie prípustné proti uzneseniu odvolacieho súdu, ak a/ odvolací súd zmenil uznesenie súdu prvého stupňa, b/ odvolací súd rozhodoval vo veci postúpenia návrhu Súdnemu dvoru Európskych spoločností (§ 109 ods. 1 písm. c/ O.s.p.) na zaujatie stanoviska. Dovolanie nie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa odmietlo odvolanie proti rozhodnutiu súdu prvého stupňa o zamietnutí návrhu na prerušenie konania podľa § 109 ods. 1 písm. c/ O.s.p. Podľa § 239 ods. 2 O.s.p. je dovolanie prípustné proti uzneseniu odvolacieho súdu, ktorým bolo potvrdené uznesenie súdu prvého stupňa, ak a/ odvolací súd vyslovil vo svojom potvrdzujúcom uznesení, že je dovolanie prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu, b/ ide o uznesenie o návrhu na zastavenie výkonu rozhodnutia na podklade cudzozemského rozhodnutia, c/ ide o uznesenie o uznaní (neuznaní) cudzieho rozhodnutia alebo o jeho vyhlásení za vykonateľné (nevykonateľné) na území Slovenskej republiky.

V citovaných ustanoveniach sú – ako prípustný predmet dovolania – uvedené aj niektoré potvrdzujúce uznesenia odvolacieho súdu; uznesenie odvolacieho súdu, ktorým bolo potvrdené uznesenie súdu prvého stupňa zastavujúce konanie z dôvodu nezaplatenia súdneho poplatku, ale medzi nimi uvedené nie je. Prípustnosť dovolania žalobcu preto z § 239 ods. 1 a 2 O.s.p. nevyplýva.

Dovolanie, ktoré podal žalobca, by v danom prípade bolo procesne prípustné, len ak by v konaní došlo k niektorej z procesných väd uvedených v § 237 O.s.p. Vzhľadom na § 242 ods. 1 O.s.p. dovolací súd skúmal, či v konaní na súdoch nižších stupňov nedošlo k takej vade. V zmysle § 237 O.s.p. je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred

súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát.

Dovolateľ vady konania uvedené v § 237 písm. a/ až e/ a g/ O.s.p. netvrdil a ich existencia nevyšla v dovolacom konaní najavo. Prípustnosť dovolania žalobcu preto z týchto ustanovení nemožno vyvodit'.

Žalobca v dovolaní namieta, že v danom prípade mu bola odňatá možnosť konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O.s.p.). Dôvodom, ktorý zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 písm. f/ O.s.p, je procesne nesprávny postup súdu v občianskom súdnom konaní, ktorým sa účastníkovi odníme možnosť realizovať procesné oprávnenia priznané mu v konaní za účelom zabezpečenia účinnej ochrany jeho práv. O prípad odňatia možnosti pred súdom konať ide tiež vtedy, ak súd zastaví konanie z dôvodu nezaplatenia súdneho poplatku podľa § 10 ods. 1 zákona č. 71/1992 Zb., hoci pre tento postup nebol zákonný dôvod (viď R 50/1997). Dovolací súd dospel k záveru, že v danom prípade, z dôvodov ďalej uvedených, došlo k procesnej vade takejto povahy.

Od poplatku je oslobodený navrhovateľ v konaní o náhradu škody alebo nemajetkovej ujmy, ktoré mu boli spôsobené trestným činom (§ 4 ods. 2 písm. i/ zákona č. 71/1992 Zb.). Poplatková povinnosť vzniká podaním návrhu, odvolania a dovolania alebo žiadosti na vykonanie poplatkového úkonu, ak je poplatníkom navrhovateľ, odvolateľ a dovolateľ (§ 5 ods. 1 písm. a/ zákona č. 71/1992 Zb.). Ak nebol zaplatený poplatok splatný podaním návrhu na začatie konania alebo dovolania, prvostupňový súd vyzve poplatníka, aby poplatok zaplatil v lehote, ktorú určí spravidla v lehote desiatich dní od doručenia výzvy; ak aj napriek výzve poplatok nebol zaplatený v lehote, súd konanie zastaví (§ 10 ods. 1 veta prvá zákona č. 71/1992 Zb.).

Podkladom pre záver súdu, či sa na určité občianske súdne konanie alebo jeho účastníkov vzťahuje oslobodenie v zmysle § 4 ods. 1 a 2 zákona č. 71/1992 Zb., je spravidla obsah návrhu na začatie konania. Zákon ukladá navrhovateľovi povinnosť uviesť vždy už v návrhu rozhodujúce skutočnosti (§ 79 ods. 1 O.s.p.). Tie majú súdu umožniť, aby daný právny vzťah a z neho vyvodzovaný nárok analyzoval a právne kvalifikoval z aspektov, významných z hľadiska poplatkového, procesnoprávneho, ako aj z hľadiska rozhodnutia

vo veci samej. Navrhovateľ je povinný svoj nárok skutkovo vymedziť, nemusí ho však právne vyhodnotiť a zdôvodniť, lebo je vecou súdu, aby podal jeho právnu kvalifikáciu.

V danom prípade žalobca vo svojom návrhu na začatie konania, ako aj neskôr v priebehu odvolacieho a dovolacieho konania žiadal, aby súd rozhodol o náhrade škody spôsobenej trestným činom. Poukazoval na znenie rozsudku Okresného súdu Košice II z 23. novembra 2011 sp. zn. 5 T 63/2011, v ktorom súd skonštatoval, že žalovaná svojím konaním spôsobila žalobcovi škodu vo výške 5 930,25 €. V predmetnom rozsudku bol žalobca odkázaný na uplatnenie si náhrady škody v občianskom súdnom konaní.

K zastaveniu konania došlo zo strany súdov nižšieho stupňa s odôvodnením, že ustanovenie § 4 ods. 2 písm. i/ zákona č. 71/1992 Zb. sa vzťahuje len na žalobcu v konaní o náhradu škody alebo nemajetkovej ujmy, t. j. nie aj o vydanie bezdôvodného obohatenia. Podľa názoru súdov nižšieho stupňa nemožno takto upravené osobné oslobodenie rozšíriť aj na vydanie bezdôvodného obohatenia, a to aj napriek tomu, že bolo získané trestnou činnosťou. Súdov nižšieho stupňa teda vec právne posúdili ako návrh na vydanie bezdôvodného obohatenia v zmysle § 451 Občianskeho zákonníka, bez toho, aby vo veci konali, riadne vec prejednali a rozhodli.

V súdnej teórii a praxi je zaužívaná zásada „iura novit curia“, podľa ktorej je to súd, ktorý je povolaný na to, aby právo interpretoval, a preto musí pri svojom rozhodovaní vždy vec právne zhodnotiť sám. Uvedenú zásadu však nie je možné extenzívnym spôsobom vykladať tak, že súd v jej duchu môže naoktrojovať (vnútiť) žalobcovi aj proti jeho výslovnej vôli jeho výklad hmotnoprávných ustanovení, podľa ktorých samotnú vec posúdi a tomuto prístupu aj podriadi súvisiacu procesnú situáciu, napr. že vyzve žalobcu na zaplatenie súdneho poplatku, ktorý by sa inak (podľa toho, čoho sa domáha žalobca) platiť nemal (por. nález Ústavného súdu Slovenskej republiky z 19. júna 2013 sp. zn. I. ÚS 223/2013 a aj rozhodnutie č. 43/2013 Zbierky stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov SR).

Ako bolo uvedené vyššie žalobca počas celého konania trval na tom, aby súdy nižšieho stupňa o jeho žalobe rozhodli ako o návrhu na náhradu škody spôsobenej trestným činom, a v tomto konaní je od platenia súdnych poplatkov oslobodený. Riziko, že takto formulovanej žalobe nebude vyhovené, nesie v plnom rozsahu žalobca. V tomto ohľade sa možno inšpirovať ústavne konformným postupom súdu pri posudzovaní procesného úkonu.

Pri jeho posudzovaní podľa obsahu súd nemôže určitému a zrozumiteľnému úkonu prikladať iný ako účastníkom sledovaný zmysel; nemôže teda „domýšľať“ obsah úkonu alebo z úkonu robiť závery, ktoré z neho v skutočnosti nevyplývajú. Totiž každý procesný úkon je potrebné posudzovať z objektívneho hľadiska, t. j. podľa toho, ako bol navonok prejavovaný. Aj žaloba je úkonom urobeným podľa Občianskeho súdneho poriadku a ako taká musí byť posudzovaná. Nie je však vylúčené, že môže mať aj následky hmotnoprávne. Tým, že súdy nižšieho stupňa návrh žalobcu posúdili podľa obsahu ako žalobu o vydanie bezdôvodného obohatenia (napriek výslovnej skutkovej a právnej kvalifikácii návrhu žalobcom) a následne po nezaplatení súdneho poplatku konanie zastavili, v konečnom dôsledku predčasne rozhodli vo veci samej. V uvedenom zmysle mu odňali možnosť pred súdom konať (§ 237 písm. f/ O.s.p.), keďže žalobcov návrh na náhradu škody spôsobenej trestným činom nebol súdmi riadne prejednaný a nebolo o ňom rozhodnuté.

Dovolací súd na tomto základe dospel k záveru, že dovolanie žalobcu je opodstatnené. So zreteľom na to zrušil tak uznesenie odvolacieho súdu napadnuté dovolaním, ako aj ním potvrdené uznesenie súdu prvého stupňa a vec vrátil Okresnému súdu Košice II na ďalšie konanie (§ 243b ods. 1 O.s.p.).

Ak dôjde k zrušeniu napadnutého rozhodnutia, súd, ktorého rozhodnutie bolo zrušené, koná ďalej o veci. Pritom je právny názor súdu, ktorý rozhodoval o dovolaní, záväzný. V novom rozhodnutí rozhodne súd znova aj o trovách pôvodného konania a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 31. marca 2014

JUDr. Viera Petriková, v.r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia : Jarmila Uhlířová